

TEXT:

Cadascun dels termes que es diuen sense estar en combinació amb altres indica o bé substància, o quantitat, o qualitat, o relació amb quelcom, o lloc, o temps, o posició, o estat, o fer alguna cosa, o patir alguna cosa. Per donar-ne una idea aproximada, substància és quelcom com «home» o «cavall»; quantitat quelcom com «de dos pams» o «de tres pams»; qualitat quelcom com «blanc» o «lletrat»; relació quelcom com «doble», «meitat» o «més gran»; lloc quelcom com «en el Liceu» o «a la plaça»; temps quelcom com «ahir» o «l'any passat»; posició quelcom com «ajagut» o «assegut»; estat quelcom com «anar calçat» o «anar armat»; fer quelcom és com ara «tallar» o «cremar»; patir quelcom és com ara «ser tallat» o «ser cremat». Cap d'aquests termes no dona lloc, per si mateix, a cap afirmació, sinó que és gràcies a la seva combinació mútua que sorgeix una afirmació. Perquè tota afirmació és vertadera o falsa, mentre que tot terme que no estigui en combinació amb altres —com per exemple «home», «blanc», «corre» o «venç»— no és ni vertader ni fals.

ARISTÒTIL, *Categories* IV

PREGUNTES:

1. Expliqueu breument la idea principal del text.
2. Posa exemples teus per a cadascuna de les categories que surten al text.
3. Per què un terme aï llat no pot ser vertader ni fals?
4. Quina relació hi ha entre els termes del llenguatge i la realitat mateixa?

SÈRIE: ARISTÒTIL.102

TEXT:

Hi ha moltes accepcions de l'«ésser», però totes elles es refereixen a un terme únic a una mateixa naturalesa. No es tracta d'una simple homonímia, sinó que, de la mateixa manera que tot el que és «sa» es refereix a la salut —perquè la conserva, la produeix, perquè és senyal de salut o, finalment, perquè és capaç de rebre-la—, i el que és «medicinal» fa referència a la medicina —i es diu d'allò que posseeix l'art de la medicina o del que n'és propi o bé n'és obra—, igualment hi ha moltes accepcions de l'«ésser», però en cada accepció la denominació es fa en relació amb un terme únic. En efecte, algunes coses són anomenades «éssers» perquè són substàncies; unes altres perquè són modificacions de la substància; unes altres perquè són encaminaments cap a la substància, o bé causes eficients o generadores de la substància o del que s'hi relaciona; unes altres, finalment, perquè són negacions d'alguna qualitat de la substància o de la substància mateixa.

ARISTÒTIL, *Metafísica*, IV

PREGUNTES:

1. Expliqueu breument la idea principal del text.
2. Explica amb paraules teves la relació que hi ha entre «allò que és sa» i la «salut». Busca altres analogies semblants.
3. Posa exemples de cadascuna de les formes d'anomenar l'ésser segons el text.
4. Podries demostrar que existeix algun ésser que no necessita alguna de les quatre causes que cita el text?

TEXT:

Precisament, si els canvis són quatre, el de substància, el de qualitat, el de quantitat i el de lloc, i el canvi de substància és la generació i la destrucció, el canvi quantitatiu l'augment i la disminució, el canvi qualitatiu l'alteració i el canvi de lloc la transmutació, els canvis es produiran envers els contraris de cada cosa. És necessari, per tant, que canviï la matèria que és en potència ambdós contraris. I, atès que l'ésser existeix de manera doble, tot canvia de l'ésser en potència cap a l'ésser en acte (per exemple, del blanc en potència al blanc en acte) i de la mateixa manera també en el que es refereix a l'augment i la disminució. De manera que no solament per accident és possible arribar a ser a partir del no ésser, sinó que també les coses es produeixen a partir de l'ésser, certament de l'ésser en potència, i no de l'ésser en acte.

ARISTÒTIL, *Metafísica*, 1069

PREGUNTES:

1. De què parla el text? Quines són les idees principals?
2. Què vol dir que el canvi es produeix entre contraris?
3. Explica amb les teves paraules la relació que s'estableix entre el procés de canvi i els conceptes següents: matèria, forma, acte i potència.
4. Relaciona el concepte d'ésser que apareix en el fragment amb el concepte d'ésser de Parmènides.

SÈRIE: ARISTÒTIL.104

TEXT:

Tot allò que es mou, és mogut per una altra cosa. Això es pot entendre de dues maneres: o bé el motor no mou per si mateix sinó a través d'una altra cosa que mou el motor, o bé el motor mou per si mateix. (...) Per tant, si tot el que es mou ha de ser mogut per alguna altra cosa, tant si això altre també és mogut per una altra cosa com si no, i si allò que mou i és mogut, ho és per quelcom que al seu torn és mogut, cal que hi hagi un primer motor que no sigui mogut per cap altre. En efecte, és impossible que hi hagi una sèrie infinita de motors, cadascun dels quals sigui mogut per un altre, perquè en una sèrie infinita de motors no hi ha cap terme que sigui el primer.

ARISTÒTIL, *Física* VII

PREGUNTES:

1. Expliqueu breument la idea principal del text.
2. Per què una sèrie infinita de motors és impossible, segons Aristòtil?
3. Et sembla que l'argument aristotèlic és un bon argument? Intenta defensar en primer lloc que sí que ho és, i, en segon lloc, intenta veure des de quina perspectiva no ho seria tant.

TEXT:

Hem donat una definició general d'allò que és l'ànima: és substància en el sentit de forma, és a dir, l'essència (forma) de tal cos determinat. Suposem que un instrument o eina, una destrat, per exemple, fos un cos natural; la substància de la destrat serà allò que fa d'aquest instrument una destrat i això seria la seva ànima; suposem que aquesta ànima se separa d'ella: l'instrument ja no serà una destrat, sinó en un sentit equívoc. De fet, amb tot, només és una destrat, perquè l'ànima és essència i forma no d'un cos d'aquesta classe, sinó d'un cos natural que posseeix per si mateix un principi de moviment i de repòs. Apliquem ara el que acabem de dir a les diverses parts del cos vivent. Si els ulls fossin un ésser viu, la seva ànima seria la seva visió, perquè aquesta és la substància, entesa com a forma, de l'ull; però l'ull és la matèria de la visió, i si falla la visió no hi ha ull, si no és en un sentit equívoc, com, per exemple, un ull de pedra o un ull pintat.

ARISTÒTIL, *Ànima* II, cap. 2-3

PREGUNTES:

1. Expliqueu breument la idea principal del text.
2. A quin tipus de cossos es refereix el text i quines són les seves característiques?
3. Posa més exemples de parts de cossos naturals i estableix-ne la comparació amb l'ànima.
4. Relaciona el concepte d'ànima d'Aristòtil amb el de Plató.

TEXT:

Anomeno terme mitjà d'una cosa allò que està igualment allunyat de cadascun d'ambdós extrems: per això és un i el mateix per a tots. Però, respecte a nosaltres, allò que ni és excessiu ni és massa poc, no és un ni el mateix per a tots. Per exemple, si deu és molt i dos és poc, respecte a la cosa es pren el sis com a terme mitjà, perquè supera i és superat en una quantitat igual; ara bé, això és el terme mitjà segons la mitjana aritmètica. Quant a nosaltres, però, no s'ha de prendre així perquè si per a algú és molt menjar deu lliures però poc menjar-ne dues, l'entrenador no li ordenarà sis lliures perquè també això és, per a qui ho ha de prendre, molt o poc: és poc per a Miló, però molt per al gimnasta novell. De manera semblant passa en la cursa i en la lluita. Així doncs, qualsevol entès evita tant l'excés com el defecte, busca el terme mitjà i el tria, però no el terme mitjà de la cosa sinó el relatiu a nosaltres. Si tot coneixement és així com realitza bé la seva tasca, tot dirigint la mirada cap al terme mitjà i guiant les seves obres cap a ell (d'aquí que s'acostumi a dir que, a les obres ben fetes, ni els podem treure ni afegir res, atès que tant l'excés com el defecte destrueixen el bé, però que el terme mitjà el conserva, i que els bons artesans — com diem— treballen amb la mirada vers ell); i si, d'altra banda, la virtut és més exacta i excel·lent que qualsevol art, haurà de tendir directament vers el terme mitjà. Parlo de la virtut ètica, perquè ella es refereix a passions i accions, i en aquestes hi ha excés i defecte i terme mitjà.

ARISTÒTIL, *Ètica a Nicómac*, II

PREGUNTES:

1. Expliqueu breument la idea principal del text.
2. Què entén Aristòtil per «terme mitjà respecte a nosaltres»?
3. Què vol dir que «en les passions i accions hi ha excés, defecte i terme mitjà»?
4. Et sembla que, pel que fa a la virtut, s'hauria d'aplicar la mitjana aritmètica? Per què?

TEXT:

L'home és un animal polític, molt més que les abelles o que qualsevol altre dels animals gregaris. En efecte, tal com diem, la natura no fa res en va, i entre els animals, l'home és l'únic que posseeix la paraula. Sens dubte, la veu és un senyal de dolor i de plaer, i per aquest motiu també es troba en els altres animals, però la seva natura només els permet de manifestar-se recíprocament les sensacions doloroses o agradables que experimenten. En canvi, la paraula és capaç d'expressar el que és convenient i el que és perjudicial, i també el que és just i el que és injust. Aquest fet, per tant, és específic dels homes respecte a la resta dels animals, perquè l'home és l'únic que té sensació del bé i del mal, del just i de l'injust i de tota la resta i és precisament la comunitat d'aquests valors que formen la família i la ciutat.

ARISTÒTIL, *Política*

PREGUNTES:

1. Expliqueu breument la idea principal del text.
2. Què vol dir Aristòtil en afirmar que l'home és un animal polític? Intenta explicar-ho a partir de les idees del text.
3. Quines diferències estableix entre la veu i la paraula?
4. Estàs d'acord en l'afirmació «la comunitat d'aquests valors (bé-mal, just-injust) és la que forma la família i la ciutat»? Per què?